

آدرهس :

IDJTIHAD

اوچنجی سنه

اجتهاد

آدرهس :

اجتهاد ادارهخانهسی :

شهر امانتی قارشینده دائره

مخصوصه در .

سنه لك آبونہ بدلی ۴۰ نسخه سی
۲ غروشد

آیده ایکی دفعه نشر ایدیلیر اقتصادی ، اجتماعی ، ادبی ، مجموعه

چيقاركن « آ! سلائيكه كلې وىردك! انسان قوش مثلى! » دين بير عقليت صاحبلرينى بن نه ياپام. بن محتاج اولديغمز ايشلرى و بو ايشلرى كورمك ايچين ايش باشنه كتير يلىش اولانلرك بعضيسنى كو: دوچكه و باخصوص اولنلرى داهايى طانيديقجه اعتدال دمي محافظه يه مقتدر اولامايورم. فقط محافظه اعتدالهمى محتاجز يوقسه قانمرك يانماسى، قايناماسى مقتضى اولان بير زمانده مى يز؟ بونى صورماق بيله ايسته مم. احتداد دم، طيبي اولان زمانلرده اعتدال دم، انفساد دم ايله مساوى اولمازمى؟

۲۶ تشرين اول ۱۹۱۱ ايستانبول

عبدالله جودت

ترک لسانلرينك توحيدى

— ۳ —

رك رگست اين آب شيرين آب شور

در خلايق مى رود تا نفع صور

جلال الدين رومى

ترك لسانلرينك برلشديرلمه سى حقنده كى آرزولر مزي سويله ديكمز صيراده، اوافق تفك بعض تعديلات ايله غرب يعنى عثمانلى ترجه سنك توران ملتلى آراسنده عمومى برلسان مى وادى اولمق قابليتى قازانه بيله جكنى بيلديرمش و بونك ايچون ايشه نره دن باشلامق لازم كله جكنى ده آكلاتمش ايدك.

غرب ترجه سنك اقصى غرب ايله اولان مناسباتى و آنجاق بو مناسبات سايه سنده اك عالى افكار و سانحات و حسياتك افاده سنه قابليت قازانديغى كيمسه انكار ايدمه ز. اورتاده جدى بر تشويق اثرى كورلمه ديكي حلاله بوتون قافقاسياده و آذرى ترجه سيله قونوشان ايران تركارى آراسنده عثمانليجه يه كوستريلن ميل وانهماك كوندن كونه

آلمانيا يالكز (بغداد) شومندوفر خطى امتياز معظميله قالمشدر. ۱۹۰۰ سنه ميلاديه سنده آلمانيا توركيه ۳۴,۲۶۵,۰۰۰ مارق قيمتده و ۲۳۶,۲۲۷,۰۰۰ كيلو امتعه تجاريه اخراج يتمش اولدينى حالده دورت سنه صوكره، ۱۹۰۴ ده بو مقدار وزنآ ۹۰۳,۸۴۸,۰۰۰ كيلويه و قيمه ۷۵,۱۲۰,۰۰۰ مارقه صعود ايتشدر.

۱۹۰۴ سنه سنده ايتاليا بزه ۶۹ ميلون ۵۷۸ بيك فرانلق امتعه صاندينى حالده بز ايتاليايه آنجق ۳۹ ميلون ۵۶۷ بيك فرانلق خام مال صاته يلمشسزدر. محاربه ايچين اوچ شينك لازم و هراوجتك ده پاره ولديغى سويله بن بونا پارت، البته يرشى بيليوردى. ظن ايدهرم كه بوكون بودعوى ايكي كره ايكي دورت ايدر ديمك قييندن بير حقيقت عاميانه وعاديه قيمته دوشمشدر. آلمانياك توركياده كى تشبثات عظيمه اقتصاديه سى كوزدن كچيرلمنجه توركيه، انسانك نظرنده، بير آخطابوت طرفندن صيم صيفى صاريلش، قيص قيوراق باغلانمش بير قورباغاني خاطر لاتماقدهر. مدهش حرب ومهلك مغلوبيت بنجه بورادهر. و آنجاق بورادهر. آلمانياك ايتالباك، فرايسه نك توركياده كى فتوحات معويه سى و بوقفوحات ايچين صرف ايتديكي همت عقللره حيرت ويره جك درجه ده در.

۱۹۹۷ بودجه سى حقنده كى راپورنده (پول ده شانل) فرانسه حكومتى طرفندن تخصيصات آلان ويا يالكز حمايه ايديلن فرانسز مكتبلرينه، توركياده، مداوم شاگردانك مقدار محققى پوز اون بيك كوسته ريپور ۱۱۰,۰۰۰ توركيه اولادينك دماغلرى فرانسه لشكر معلمينى طرفندن، فرانسه منفعته اولاراق، فتح اولونيور ديمكدر. بن بير معارف ناظرى بيرده نافع ناظرى ايسته رم كه بورالرى دوشونسوز و دوشونديكنى ده فعل و آثار ايله اثبات ايتسين، ايستانبولدن سلائيكه [۱] رنه پينوز - اوروپا وكشور عثمانى صيفه، ۳۵۷.

آرتیور و آذری ترجه سنك او كوزل شیوه سی او نودیلور.
« مجنون شاه » لقبیله اشتهار ایدن ترك شاعری امیر ابوالقاسم
نباتی نك :

« بیله كلدی ، بیله باخدی ، كوز آخدی ، جانم
اودلاره یاخدی . اونه وامقدی ، نه عذرادی ، نه سلمی دی
نه لیل ؛ اومد بردی که ایلهدی تدیرایتدی منی عاشق شیدا... »
طرزی چوقدن غائب اولدی و حتی بغدادلی ترك شاعری
فضولینك :

ابريله تكلم ایتدی آغاز
کای آهميله همیشه همراز
کرباشنك ايله کو که یترسن
صانمه من زاردن بترسن
عرض ايله رعد و برق و باران
بحث ایتمه بنمله روز هجران
فریاد قلوب دم سحرگاه
افلا که چکنده شعله آه
سیلاب سرشك ایدنده جاری
کل کور من زار و بی قراری

طرزنده بیله آذری ترجه سنده انشاد نظم ایده جک
برکیمسه قالمادی . « ارشاد » ك صوك نسخه لرندن برنده
کوردیکم « ایکی یولجی » عنوانی منظومه یی آذر بایجان
ترجه سنك شیمدی ناصل بر شکل آلدیغی کوسترمک
ایچون عیناً بورایه نقل ایدیورم :

ایکی یولداش

ایکی بولداش مسافر یول اوتن
کیجه بر کویده دوتدیلار مسکن
بر زمانده ایشیتدیله های وهو
کوردیلر بر ایوه دوشوب یانقو

ایشیدن تك شو های هوی سسین
یولداشك بری کیدی البسه سین
تاکیدوب جنسنه مدد قیلسون
آتشی کویلولرله سوندرسون
یولداشك دیکری ابا ایتدی
دیدى : « کل راحت اول کیجه بتدی
بز صباح پك مسافه کیتمه لی ایز
یورولان وقتده نه ایتمه لی ایز »
یولداشی غیظیله دیدی : « ای کاش
اولیایدیم سنيله من یولداش
سنده انصاف هم مروت یوق
ذره جه رحم ذره غیرت یوق
بلکه اوددا یانیر بر آدم زاد
نیجه من ایتیموم اوکا امداد . » الخ

دیگر طرفندن ده آذری ، چغسای و او یغور کبی
لهجه لره نسبتله پك چوق تکامل ایدن قریم وقازان
ترجه لرنده بیله عثمانلی ترجه سنه دوغرو حس ایدیه جک
درجه ده بر تمایل کورولمکنه در . قازان ترجه سنده
یازیلان شو ایکی عبارتی او قودیغکز زمان بو تمایلک
درجه سنی آکلار سکز :

« آپسوق بابای جای کونلرنده ، اوز آلورینک
کوتونی کوتکانکه ، قاریوب قش بولغاچ ، آکاشسزکنه
تیک یاتورغه توغری کیله ایدی . آپسوق بابای بییکوک
اوتکون اوپلی ، زه یرک بولماسه ده اشسز یاتورغه یاراتمی ،
اشسز لکنک صوکی تلانچیلک که یا که قاراق لقغه
باروب تره لکانینی اول بیک آچیق سیزونه ایدی . شونک
ایچونده اول کوتو کوتووندن بوشغانغاچده قش کوننده ،
چاباتا طوغرغه باشلاب ، قورچاقدن اویناغان بالالار
صیاولرینی ، چوکلرینی قولنده اویناته باشلی ایدی ... »

تل یاریشی - رضاء الدین بن فخرالدین

ینه قازان ترجه سنده یازیلان شو عباره بی کوزدن
چکیرکز :

« شرقده اسکی دن برو اهل علمک قدری، علمکده
قیمتی بیلنمه مشدر . اُک بیوکر حال حیاتلرنده دائماً
تحقیر اولتورلار، موتلری صوکندهده بر مزار طاشندن
عبارت اولوب قالورلار ایدی . کویا نیلرینی اولدرمییه
آلیشمش شرق بیوکرینی تحقیر ایتکی واجب صانور
کبی ایدی . صوکره شو حال عالم اسلامیتده باشقه
برکسوه ایله ظاهر اولدی : حکیملری فیلسوفلری اُک
بیوکر ادیبلری یاتکفیر ویاتضلیل ایدر اولدیلار . یعنی
اسکیده معروف اذا و تحقیر طریقلری اوزرینه عالم اسلام
بیك برنجی طریق ابتداع ایتدی ... »

موسی بکیف - ادبیات عربیه
صفیحه - ۴۳

هرایکی طرزاقاده نك نه قدرد کیشدیکنی کورورسکیز.
بوکا آثار منظومه دن بر مثال کتیره بیلیرز:

مین اوایلایم ۱ اوزمنی
اوی ۲ صارغایته ۳ یوزمنی
صاغش ۴ باصب ، اوایلایم
اوی صایلرنی ۵ قویمایم
صاغشلاب کوب ۶ تونلرده ۷
یوقیغه ۸ ده طویمای من
اویلیم دوست ایش ۹ قورداشنی
آغای آنی قرداشنی
ایزلو ۱۰ لرن سیزمده ۱۱
قایغرام ۱۲ توکهم یاشنی
بلکمز ۱۳ یوق ؛ بز یارلی ۱۴
برلک یوق ؛ یاشاوطارلی

۱ — تفکر و اندیشه ایتک . ۲ — فکر و ملاحظه .
۳ — صارارتمق . ۴ — یاد و خواهش . ۵ — صایی ،
حساب . ۶ — چوق . ۷ — کبیجه . ۸ — اویقو . ۹ —
چوق ؛ نظیر و معادل . ۱۰ — ایز ، اثر . ۱۱ — سزمک ،
حس ایتک . ۱۲ — تحسیر ایتک . ۱۳ — علم . ۱۴ — فقیر .

برلک تیرلمک بالمادون
آرامز بوزلی ، قارلی الخ

تل یاریشی - صیغه ۱۲۷

شیمدی شو منظومه یهده باقکیز:
اُک بیوک ، اُک کوزل ، اُک درست شعر ،
مدهش حقیقتک تضییق آلتنده سکوت .
بیوک شاعر او عبدالحق دیور .
مدهش حقیقتک اوت . . مدهش بو طوبراغک
تضییق آلتنده سکوت . . اولوم !
فریادی سکوت ، سکوتی فریاد ، بوقاره آغک
ظلمتی نور ، جهالتی علم

باصماغان شعرلر - جارالله ویرغارف
صفیحه - ۶۸

ایشته بو مثاللردن شرق ترجهلرینک و بالخاصه آذری
قریم و قازان لهجهلرینک ناصل بر انقلاب چکیردکلرینی
واضحاً کوره بیلیرز .

فقط چغتای ، اویغورکی ترجه نك اُک مهم لهجهلری
بویله بر انقلاب و تکاملدن هنوزیک اوزاق بر حالده درلر .
فی الحقیقه چغتای ترجه سنده

نازنینلار سیره چیقمش بی حد بی حساب
قاشلاریغه وسمه قویمش آل ینکاق اوزره کلاب
برنجیه سی روپوش برنجیه سی بی نقاب
قدی برین وصفین ایتای هربری چون ماهتاب
چون آلا رینک حنیغه شیدای حیران دورشو کون
طرزنده و عثمانلی ترجه سنی آ کدیران رشیه دهده سویله نیلمش
شعرلر ، منظومه لر نادر دکلسه ده

« اوزره ترک تانکریسی ترک - ایدوک - ییری سوی
آنچا ایتس ، ترک بودون یوق بولماسون تین بودون
بولسون تین آقانیغیم ایلترس قاغانیغ (قان ، خاقان)

اوکەم ایل بیلکه قاتون ییغ تانکری توبه سیندانوتیپ ...» [۱]
شکلندە افادە ایدیلن بر ترک شیوه سندن بوکون بحث ایتک
و بو لسانه عثمانلی ترکجه سی آراسنده - اشتقاق لغویه
نقطه نظرندن دکل - بر مقایسه یایمق بزی مقصد مزدن
اوزاقلادیرر .

چققی، اویغور ترکجه لرینک قوللانیلیدیغی ممالکتلرده
میرعلی شیرنوا ئیلرک، سلطان حسین بیقرالرک، ابوالغازی
بهادرخانلرک، صوفی الله یارلرک لهجه لری اسکی ساده لکنی
و شکل قدیمی ده ا پک اوزون مدت محافظه ایدە جک
وبلکه عصر لرحه زمانلر انقلابات لسانیه و دبیه دن اثر
کورولمیه جکدر .

ایمدی، شرق ترکجه لرندە عثمانلی لسانه دوغرو
کندی کندینه حاصل اولان بر جریاندن استفادە ایتک
و بوسایه ده لسانمزی تورانک و تاتارستانک بر چوق
یرلرندە عمومی بر لسان ملی اولمق اوزره قبول ایتدیره
بیلک ایچون ده ا اول کندی دیلری دوزە لکم
لرؤمنی ده اعترافدن کری دورماملی یز. آلتی یوز سنە دن
زیاده بر موجودیت سیاسی و ملیه لری اولان عثمانلی
ترکلرینک لسانلرینک اشتقاقاتی و اشکال فیلولو جیائیسنی
کوستره جک بر لغت کتابندن بیلە محروم قالدق لرینی
دوشونمیه مجبورز .

ماجازلی و امبهری « قودا تقو بیلک » ی طبع
ایتدیردیکی و، باوه دو قورته ی « آبوشقه » یی « اللغات
النوائیه و الاستشهادات الحقیئیه » عنوانیه پاریسده
باصدیردینی زماندن بوکونه قدر بزده دکل ترک لهجه لرینک
قواعد اشتقاقیه و فیلولو جیائیسنی، دوغریدن دوغری یه

۱۱ عالی ترک تانکریسی ترکرک برلرینی و صولرینی بویله
یاراندی . ترک قومی یوق اولماق و بر ملت باقی قالمق ایچون
بابام ایلترس خاقان ایلە آنام ایل بیلکه خاونی تاسکری داغندە
[تانکری تاغ، چنیلیرک « تیه ن شان » دیدکری داغلردر]
آلیقوبوب ...

عثمانلی ترکجه سنک عادی بر لغتی بیلە یازمق کیمسه نک
خاطرندن کچمه دی . توماس هایده، آنکه تیل دوپەر
رون، اوزن بورنوف زندو یازند لسانی تدقیق ایتدکری
زماندن بری بزهنوز کیم اولدیغمزی و نرە دن کلدیکمزی
آکلامایه لزوم کورمه دک. یالکیز یایدیغمز برشی وارسه
اوده « اصلاح لسا » نامنه وجوده کتیریلن غرابتلردر .
ایشته بر مثال عبرت مآلی :

« نهوت نه کی دیلبردن بونلو تولدو غموز سوزلری
آلایم آلایم نه ما آکری تورک دیلی شیوه سنده
قوللانایم آنلرا تورک دیلینک تاقلارینی تا قوب آنلری
کندیمزیک نه دیکی یابالیم ... »

نوقوما یازما - صحیفه ۸

یوناشقینفلرک بر - ارتجاع - دن باشقابرشی اولمادیغی
هرکس تقدیر ایدر . یکر منجی عصر مدیتده هرکس
ایله ری کیمیه مجبوردر . اکر بزایشی بو طرزە ده که جک
اولورسه ق دکل لسانمزی حتی ملیتمزی ده غائب ایدر
وخسرالدنیا والاخرة قالیرز .

بوندن صوکر ا کی مقاله مزده ناصل بر « وحدت
لسانیه » وجوده کتیره بیلە جکمزی تدقیقه دوام
ایدە جکز .

حسین کاظم قدری

طرابلس غرب اطرافنده

محرری : طرابلس غربلی آناؤد زاده محمد نوری

زراعت :

مساحه ولایت ۹۷۱,۵۶۰ کیلومتره تربیعنده اولدوغنه
نظراً بونک ۷۳۰,۵۸۲ کیلومتره مربعنده کی محلی طاشلق،
قایالقی قوملق اولوب زراعتیه غیر قابل و ۶۲۰,۳۸۸
کیلومتره لق قسمی ایسه زراعت و حراشته تماماً صالح